

POSTACÍM: BP. 1085 STÁHLY U. 15. GYÖRI PÉTER 189-649

Bognár Szabolcs dossziéjából

/M. László 30 éves, elvált, egy gyermek apja. 12 éve "szabadult" a Szolnok megyei Gyiviből. Hullámozó mértékű betegsége: paranoid schizofrenia. Négy éve ismerem, ma már nem tegezem, mert - kéréssem ellenére - ő nem tegez. Számára "Szabolcs ur" vagyok. Esettanulmány helyett legutóbbi levele:/

"Tisztelt Szabolcs ur! Nagyon szépen megkérem, hogy ne tessék haragudni azért, mert zavarom magát. M. László vagyok a Szabolcs ur foglalkozott ügyemmel a IX.ker. Tanács VB szociálpolitikai osztályán. Szabolcs ur aktát vezetett rólam, ismeri egészségi helyzetem és rendkívülien rossz szociális helyzetem.

Az utolsó találkozásunk óta ügyem olyan fejleményeket nyert, amely következtében minden reményem, további életem kimenetele az ön támogatása nélkül tudom a semmivé lenni, számomra biztosan tragédiává válna. Ön tudja azt, hogy lakásügyi helyzetem, rossz szociális életem része volt betegségem kialakulásának, amely már hosszú idő óta kísér. 1978 óta állok idegbeteg gondozói kezelés alatt és nem telt el azóta egyetlen év sem, hogy hónapokat ne feküdtem volna kórházban, vagy ne lettem volna tartós betegállományban.

Egész életemben nem volt állandó lakásom, ami pedig be volt jegyezve az igazolványomba, az csupán fikтив cím volt. Miután betöltöttem a 18-ik évemet és megszűnt az állami gondozásom, beírták nekem anyámék címét, ahol valójában soha nem laktam és ők sem engedték. A hatóságokat csak az érdekelte, hogy legyen beírva állandó lakás és hogy az valójában soha sem létezett, őket nem érdekelte. Később anyámék elköltöztek, a régi épületet lebontották - ami továbbra is szerepelt még hosszú évek után is a személyi igazolványomban.

Anyámékkal, testvéreimmel sohasem sikerült jó és lakhatási kapcsolatot teremteni, így teljesen magamra maradtam. Jobb híján munkásszállókra kényszerültem és egészen idáig ott laktam, vagy az utcákon, tereken és pályaudvarokon. Nagykorúságomat elérve Szolnokon nem maradhattam, nem volt hol, kiért és miért beadnom a lakáskérelmemet és megtelepednem ott. Megaztán nem akartam visszaszűllyedni oda, ahonnan csecsemő koromban elindultam. Anyámék üldöztek, egyetlen éjszakai szállást sem adtak, a család több tagja bűnöző, vagy többszörösen visszaesett börtönviselt volt.

Pestre jöttem, testvéreim, rokonaim nem fogadtak be, így elhelyezkedtem dolgozni és munkásszállásra mentem. Sok munkásszálláson laktam és elmondhatom azt, hogy belefáradtam és nem kívánom azt az ott zajló életet senkinek sem. Az ott lakók többségének hétvégeken és ünnepeken volt hová menniük haza, csak nekem nem. Sokáig szenvedtem az egyedüllétől, a magánytól az otthontalanságtól a sehova sem tartozástól.

Végül úgy látszott /akkor már betegem/, hogy rám mosolyog a szerencse. Megismerkedtem egy budapesti lánnyal, akivel 1978 júniusában házasságba léptünk. A VIII. ker-ben laktunk a testvérénél, ahová ideiglenesen bejelentettek. Nem rajtam múlt az, hogy nem sikerült. A fiamtól való elszakadás fájt a legjobban, és akkor már idegileg teljesen kikészültem.

Ujra munkásszállók, újra az utca, aztán kórház és így tovább. És ez így megy hosszú évek óta. Nincs esélyem arra, hogy valaha is igazi állandó lakásom és otthonom legyen, és pedig itt Pesten, ahol szeretném. Nontalan vagyok a hazában is, ahol megszülettem, amelynek állampolgára lennék. Nincs esélyem arra, hogy összegürcöljek egy házra, hogy építsek, vagy egyáltalán arra, hogy lakást kapjak. Az öt év tán meglenne, de az is megszakítással. Míg előről kezdeném és akarnék valamit, akkor mivel egyedülálló vagyok, ahhoz legalább 20 év kellene. Mire 50-55 éves lennék, talán lenne egy szobám.

Lenne más megoldás is. Esetleg benősülnék. Elvonnék egy olyan lányt, vagy asszonyt, akinek lakása van. Igen ritka a siker. Ez visszaélésekre adhat okot. Függenek valakinek a szeszélyétől, számítva arra, hogy akkor dob ki, vagy szed fel újabb krapekot, amikor csak akar.

Sokszor elgondolkodtam azon, hogy mit keresek én ebben az országban, így, ilyen jövővel és étellel, ami itt rám vár. Az utóbbi időben egyre süröbben ötlök fel bennem annak gondolata, hogy amennyiben ez nem sikerül, kérem kellene kivándorlásom engedélyezését, vagy bucsút mondok ennek az életnek.

Nem bírom tovább Szabolcs ur. Tettem valamit azért, hogy jobb legyen. Ez év augusztus 23-án feltörtem egy lakást a ... ker., ...u....fsz. ...sz. alatt és még aznap bejelentkeztem állandóra. A lakás egy 3x4 m-es szobából, fürdőszobából és egy 1,5x1,5 m-es előszobából áll. Szeretném megtartani és azt, hogy ne dobjanak ki. Szeretnék a Szabolcs urtól tanácsot kérni, mit tehetek és szeretném ügyemben a segítségét kérni. A Szabolcs ur tudja, mit jelentene nekem az a lakás, maga biztosan tudna segíteni rajtam. Minden reményem magában van. De ha véletlen nem sikerül, én azt nem élném túl.

Élettársam, T.Julianna terhes és kórházban van. Vele szeretnék élni, ha hagynak. Borzasztó idegállapotban vagyok, félek, hogy kidobnak. Nem tudom, mit tegyek, hogy megtarthassam a lakást és így rendbe jöjjön az életem.

Ha lehet, megkeresem magát, remélem nem lesz késő.

Tisztelettel M. László "

Híradás az átmeneti szállóról

Tarcsi Zoltán 28 éves, budapesti születésű fiatalember. 12 éves korától állami gondozott volt, nagykorúvá válásával az utcára került. Az apja második felesége és öt kisebb gyereke által lakott lakásba nem mehetett. Munkásszállón lakott, behívták katonának, leszerelés után a Dobozi utcai átmeneti szálló lakója, onnan jöhetett át a Könyves Kálmán köruti átmeneti szállóra. Itt lakik 1984 márciusa óta. A mai napig a budapesti gyermek- és ifjúságvédelmi intézet nevelőotthona - a névleges - állandó bejelentett lakcíme. Ideggyógyászati kezelés alatt állt. 1987 eleje óta folyamatosan a Főv. Sütőipari Vállalat "alkalmi" - naponta mást és mást helyettesítő - gépkocsivezetője. Keresete kb. havi 4000 Ft.

Fegyelmi tárgyalásának előzményei /T.Z. beszámolója alapján/:

1989 március 3-án fél 10-10^h körül a szálló gondnoka fölébresztette Tarcsi Zoltánt - aki éjszakai alkalmi munkából él - azzal az indokkal, hogy milyen jogon van a bűdös zoknija az ágya melletti szék alatt a cipőjére téve. Majd a hamutartóban talált csikketek tette szóvá, s a szobából távozva felszólította a takarítónőt, ellenőrizze, Tarcsi megszüntette-e az általa kifogásolt állapotot. Hozzátette, hogy amennyiben Tarcsi továbbra is ilyen vétkes mulasztásokat követ el, akkor nem fogja beengedni a szállóra.

Tarcsit megrázta ez az inzultus, tisztázni akarta a helyzetet, többszöri megkeresés után március 7-én sikerült a gondnoki iroda előtt egy "megbeszélésre" sort kerítenie. Remélte, hogy a gondnok nyugodt lesz, a szálló gondnoka azonban ingerülten elutasította és a portára küldte, hogy vegye át a már megfogalmazott írásbeli figyelmeztetést. Tarcsi nem akarta átvenni a figyelmeztetést, szerette volna, ha a gondnok meghallgatja. A kialakult helyzetben a szálló gondnoka megpróbálta az utjában álló Tarcsival együtt a gondnoki szoba ajtaját behuzni, Tarcsi ennek ellenállt, a gondnok rendőrséggel fenyegetőzött, Tarcsi erre otthagyta...

Tarcsi ezek után értesítőt kapott fegyelmi tárgyalása helyéről, idejéről.

A fegyelmi tárgyalás /T.Z. elmondása alapján/:

A fegyelmi tárgyalásra 1989 március 16-án, csütörtökön 15 órakor került sor a Könyves Kálmán köruti átmeneti szálló gondnokságán.

A fegyelmi bizottság tagjai: Gulyás Mihályné beutalási csoportvezető,
 Király Károlyné szállóvezető gondnok,
 Biró Zoltán portás,
 Zelenka János szállólakó,
 Krisztosz papa szállólakó.

Gulyásné: Üljön le, mi 88. augusztusa óta hitegetjük egymást, hogy maga elhelyezkedik.

Tarcsi: Én akkor ígéretet tettem ugyan, de hivatkoztam a munkaerő-viszonyokra, nehezebbelhelyezkedni. Most rendszeresen alkalmizom.

Gulyásné: De magával vannak más problémák is. Valószínűleg azért nem akar máshol elhelyezkedni, mert a MIL-lapján 20 ezer Ft adóssága van, s nem akarja, hogy ezt vonják. A kereseti ki-mutatást 87. óta nem mutatja be.

Királyné: A munkahelyén azt mondták, hogy már ezen a héten is volt két nap mulasztása.

Tarcsi: Hol mondták ezt? ...

A továbbiakban vádak hangzottak el, hogy piszkos, agresszív, obszcén stb. Tarcsi nem védhette meg magát, tisztázó válaszkísérleteit újabb és újabb vádakkal félbevágták. A magatartására vonatkozó kijelentéseket meghívott tanúk hiányában nem tudta kivédeni. /Előkerült egy általa nem ismert és most sem megmutatott 1984-es jegyzőkönyv egy akkori verekedésről.../

Gulyásné felemlítette, hogy Tarcsi nem vette át az írásbeli figyelmeztetést. Tarcsi: Átvettem, de a vádak, amelyeket benne találtam hamisak, ezért aláírás nélkül visszaadtam a portára.

Gulyásné: Tudomásul veszi a mostani jegyzőkönyvet?

Tarcsi: Azt nem írom alá, hogy tudomásul veszem, csak azt, hogy elolvastam.

A fegyelmi tárgyalás ezzel véget ért, még közölték Tarcsival, hogy a felvett jegyzőkönyvben felsőbb szerveknek javasolni fogják a szállóról történő eltávolítását.

Tarcsi köszönt, kiment az irodából, negyed óra múlva azonban visszament, hogy megkérje Gulyásné - aki az iroda előtt beszélgetett Királynéval -, nézze meg a szobáját, milyen rendet tart ott. A helyzetet Királyné figyelemelterelése "oldotta meg", Tarcsi esélyvesztetten távozott.

Március 21-én kaptuk a hírt, hogy Tarcsi Zoltánt írásban értesítették: március 31-ével hagyja el a szállót.

=====

Tarcsi Zoltán ügyének alakulását továbbra is figyelemmel kísérjük, bizottságunk - vissza nem vont döntések esetén - sem tér napirendre a megtörtént ügy, ügyek felett, és a leghatározottabban TILTAKOZIK az emberi helyzetek ilyen kezelésmódja ellen. A jövőben is hirt adunk a hasonló ügyekről, annak érdekében, hogy ne születhessenek embersors-rontó intézkedések. Az illetékesek hozzánk eljuttatott álláspontjának is változatlan formában helyt adunk kiadványunkban.

=====

Bizottságunk megalakulása és első helyzetjelentése igen kedvező visszhangra talált, számos újságíró és illetékesnek vélt szervezet érdeklődését felkeltette elkezdett munkánk.

A hosszabb távra tervezett, folyamatos tevékenységünk iránt érdeklődők további visszajelzéseit várjuk, és reméljük, hogy a hajléktalanok ügyei - első lépésként minél előbb - legalább megtalálják helyüket a különböző szervezetekben.

A statisztika margóján

"És lőn azokban a napokban, Augusztus császárzól parancsolat adaték ki, hogy mind az egész föld összeirattassék. .. Mennek vala azért mindenek, hogy beirattassanak, kiki a maga városába. Felméne pedig József is Galileából, Názáret városából Judeába, a Dávid városába, mely Bethlehemnek neveztetik, mivelhogy a Dávid házából és háznépe közül való volt; Hogy beirattassék Máriával, a ki néki jegyeztetett feleségül, és várandós vala. És lőn, hogy mikor ott valának, betelének az ő szülésének napjai. És szülé az ő első szülött fiát; és bepólyálá őt, és helyhezteté őt a jászólba, mivelhogy nem vala nékik helyök a vendégfogadó háznál."

/Lukács evangéliuma/

A hajléktalan helyzetről sem a közigazgatás, sem a hozzákapcsolódó statisztikai apparátus nem vesz ma tudomást, a hajléktalanokat nem regisztrálja senki, így a hajléktalanok megszámlálhatatlanok. /A "megszámlálás" regisztrálásuk esetén is csak igen korlátozott lehetne./ A következőkben elsősorban az 1980-as népszámlálás margóján számszerűen megjelenő olyan peremhelyzeteket soroljuk elő, amelyek egy része az adott időpontban hajléktalan állapotot takarhat valójában, illetve amelyek egy - csak becsülhető - hányadában a statisztikailag regisztrált állapotot hajléktalan állapot követheti.

A népszámlálás természetes, szigorúan kötött, adminisztratív lebonyolítási rendjéből eleve következik, hogy a helyi államigazgatás nyilvántartásában nem szereplő, nem ismert zugok, nem nyilvántartott tartózkodási, lakóhelyek és lakóik be sem kerülnek a népszámlálásba, a csövezők, hajléktalanok egy részével a számlálóbiztosok sem találkoznak /a tereken, utcákon, pályaudvarokon, kazánházakban, szűrőhelyiségekben, messzi lakatlan tanyákon, gunyhókban élők/. Ugy is fogalmazhatunk, hogy a meg nem számolt hajléktalanok miatt az ország tényleges népessége mindig valamivel több, mint amit a népszámlálások mutatnak.

A népszámlálás a népességet a lakcímbjelentés szerint veszi számba. Sajátos okok miatt Magyarországon nagyon magas az ideiglenes bejelentővel rendelkezők száma: 704.451 fő. Közülük 696.051 fő állandó bejelentővel is rendelkezik. Magyarországon 1980. jan. 1-én a statisztika szerint 8.400 fő csak ideiglenes lakcímmel rendelkezett, állandóval nem. /A népszámlálás nem számol el azokkal, akik ugyan szerepelnek a nyilvántartásban, de nem találták meg őket, és természetesen nem foglalkozik a bejelentés fiktív jellegével./ /Budapesten vidéki állandó, bp-i ideiglenes bejelentővel 60.170 fő élt./

A népszámlálás majdnem kizárólag a lakásban lakó népességgel foglalkozik. Pedig - mint látni fogjuk - százezrek élnek "intézeti háztartásban" és vannak mások is, akik nem lakásban laknak, hanem un. "egyéb lakóegységben" élnek. A meghatározás szerint un. lakott egyéb lakóegység az a nem-lakás /üzlet, iroda, műhely, raktár, mosókonyha, garázs, prásház stb./, melyet műszaki átalakítás nélkül legalább egy személy lakóhelyként használ, valamint az

HTB Helyzetjelentés 2/6

ideiglenes, mozgó és egyéb létesítmények /lakó-
kocsi, uszály, vasúti kocsi, barlang, kunyhó, bódé stb./
lakott helyisége. Ilyen, eufémisztikusan "lakott egyéb
lakásegységnek" nevezett helyből 11.086 db-ot vettek
számba /Budapesten 3780 db-ot/, ilyen helyen találtak 28.378 főt.
/Budapesten 7622 főt/

A lakásokon belül a lakás fekvése szerint "egyéb"
kategóriába sorolódnak a pincék, barlangok, földbe vájt
"lyukak", ilyen számba vettek 266 db-ot /Bp-en 91 db-ot/,
ilyenben találtak 776 főt
/Bp-en 217 főt/.

A lakásokban lakók jogcíme szerint "egyéb" jogcímen
vették számba azokat, akik a teljes lakást szivességi
jogcímen, vagy jogcím nélkül lakták. Ilyen lakást
összesen 8.300 db-ot találtak, ezek 61%-a egyszobás
/Bp-en 2.270 db, 65% egyszobás/, ilyen lakó 20.533 fő
/Bp-en 5420 fő/.

100 ezer albérletes lakásban albérlelként lakott 175 ezer fő
/Bp-en 49 ezer fő/, egyszobás lakásban albérlelő
22 ezer fő. 10 ezer ágybérletes lakásban ágybérlelként 19 ezer fő
élt /Bp-en 7,3 ezer ágybérlelő/, egyszobás lakásban
ágybérlelő 15 ezer fő.

Vályog, sár, döngölt föld falazattal rendelkező és
egyben alapozás nélküli lakás 331.754 db
/Bp-en 2539 db/. Un. "egyéb" falazatu lakást/?/
/a nem állandó épület, építmény, bádóg-, fa-, papír-
lemez stb. falazattal épített lakása/ találtak 4.486 db-ot
/Bp-en 2130 db-ot/. /Itt a lakók számát nem tudjuk./

További peremhelyzetek.
Szobával nem rendelkező "lakásban" élt 50.532 fő
/Bp-en 20.371 fő/.

Egyszobás lakásban hatan vagy többen éltek: 26 ezer fő.

Egyszobás komfortnélküli lakásban élt: 1.548 ezer fő
/Bp-en 225 ezer fő/. 1900 előtt épült lakásban élt:
1.203 ezer fő /Bp-en 306 ezer fő/.

Olyan lakott lakást, melyben egy lakóra 4 m²-nél kevesebb
szobaalapterület jut, számba vettek összesen 135 ezer db-ot
/Bp-en 34 ezer db-ot/.

Budapesten legfeljebb 19 m²-es "lakásban" élt 37 ezer fő,
ebből egyszobás komfortnélküli lakásban 32 ezer fő.

Olyan, 30 m²-nél kisebb lakásban, ahol egy családon
kívül más család vagy személy is lakik, összesen 166 ezer fő élt.

Az 1984-es mikrocenzus adatai szerint nem szobában,
hanem konyhában és egyéb helyiségben alszik rendszeresen
137 ezer fő.

Szükség- és egyéb lakást /12 m²-nél kisebb szobával
rendelkező komfortnélküli, illetve legfeljebb 6 m²-es

szobával rendelkező, egyhelyiséges "egyéb" lakott helyiségek/ találtak 72 ezer db-ot, egyhelyiséges és szobanélküli "lakást" 12 ezer db-ot. /Komfortnélküli összesen: 1.168.350 db./

Az ingatlankezelő és -közvetítő vállalatok kimutatásai

szerint 1985-ben Budapestén szükségilakás	12.343 db,
életveszélyes lakás	5.735 db,
bontandó lakás	7.834 db,
/ez utóbbiakban él	8.176 család/,
átmeneti lakás	1.360 db.

Visszatérve az 1980-as népszámláláshoz. Lakott lakást lakónépesség nélkül /amelynek van állandóra bejelentett lakója, de "ideiglenesen" máshol lakik, s ott vették számba/ összesen 45 ezer db-ot találtak, ebből 21 ezer egyszobás lakás /Bp-en 13 ezer db, egyszobás 7,2 ezer db./ A lakások közül nem lakott lakás /melynek se állandó, se ideiglenes bejelentett lakója nincs/ 125.853 db /Bp-en 18 ezer db, községekben 76 ezer db./

A népességből nem lakásban élt	360.615 fő,
az épületet tekintve nem lakóházban lakott	418.194 fő.

A népszámlálás során "egyéb lakott épületet" /olyan hivatali, kulturális, gazdasági stb. célú épület, ahol legalább egy lakott "lakásegység", vagy üres lakás van/ számba vettek	13.181 db-ot,
"lakott gazdasági építményt"/nem lakás céljára épített, lakott kisebb gazdasági épület: műhely, raktár, mosókonyha, garázs stb./ számba vettek	1.189 db-ot,
"lakott ideiglenes, mozgó vagy egyéb létesítményt" /lakott kunyhó, bódé, lakott lakókocsi, autóbusszkarosszéria, vasúti vagon, cirkuszkocsi, hajó uszály, lakott barlang stb./ találtak	2.787 db-ot,
intézeti épületet összeirtak összesen	4.122 db-ot.

A népszámlálás során összeirt intézeti személyek /akik a népszámláláskor az intézetben állandóra bejelentett személyek és máshol nincs állandó lakásuk, vagy bejelentett ideiglenes lakói az intézetnek/:

csecsemő-, gyermekotthonokban, diákotthonokban, nevelőintézetekben, gyermekvárosokban	191 ezer fő,
munkásszállásokon, lakott felvonulási építményekben /barakkokban/, alkalmazotti szálláshelyeken, rendházakban stb.	92 ezer fő,
szociális otthonokban, szeretetházakban stb.	33 ezer fő,
kórházakban, egészségügyi gyermekotthonokban, munkaterápiás intézetekben, alkoholelvonó intézményekben stb.	60 ezer fő.

Csak más forrásból tudható, hogy a "büntetésvégrehajtási intézetekben" 1987 végén 22,5 ezer ember található.

Az elősorolt - sokszor egymást átfedő! - adatok mögött sokezer potenciális hajléktalan ember, család húzódik meg. Nagy többségük lakástalan, otthon-talan, egy részük kényszerűen földönfutó. A statisztika azt nem mondhatja meg, hány ember él teljes bizonytalanságban szivességből valahol, hány társunknak nincs biztonságos otthona.

/Győri Péter/